
2019/1-2 (32)

Rok: 2019

Ročník: 32

Číslo: 1-2

Název: **Profese a spolužití za nepříznivých okolností: k desetiletí oboru Komunitní, krizová a pastorační práce – diakonika**

Uspořádala: Bohumila Baštecká

Obsah

Bohumila Baštecká, Karel Šimr, Anna Juráčková:	Předmluva: Diakonice je deset let!
	Úvodní slovo
Ondřej Fischer:	<u>Profesionalismus a/nebo bázeň a chvění? neboli Profesionalismus jako zdroj životních jistot</u>
Květoslava Princová:	<u>Kdo ochrání (jejich) lidskou důstojnost?</u>
Karel Šimr:	Komentář k textu „Kdo ochrání (jejich) lidskou důstojnost (Za) co můžou média: Standardy psychosociální krizové pomoci a spolupráce při spolupráci s médii
	Úvodní slovo
Karel Šimr:	<u>Co kdy jedny potká zlého, želí všichni jako svého – „Vzájemná participace“ v kontextu teologie diakonie</u>
Petr Jandejsek:	Diskusní příspěvek k článku Karla Šimra „Co kdy jedny potká zlého, želí všichni jako svého: Vzájemná participace“ v kontextu teologie diakonie“
Bohumila Baštecká:	<u>Na hranicích mlha aneb „nová my“ rozmanitých</u>
Alena Rousková:	<u>Rodinná odolnost z pohledu sanace rodiny</u>
	Úvodní slovo
Ondřej Kolář:	<u>Může víra v Boha zdůvodnit důvěru v člověka?</u>
Oleg Alborov, Vítězslav Vurst, Bohumila Baštecká:	Beslan 2004
David Tichý:	Civilní ochrana a Frenštát po výbuchu
	Vrah, matka a obnova vztahů
	Doslov

[Celé číslo ke stažení \(pdf\)](#)

Profesionalismus a/nebo bázeň a chvění? neboli Profesionalismus jako zdroj životních jistot

Autor:	Ondřej Fischer
Abstrakt:	Souhrn Téma a jeho zakotvení: Téma profesionality a profesionalismu bývá obvykle spojováno s důrazem na účinné a účelné vykonávání příslušné profese. Setkáme se s ním v kontextu profesní etiky, etiky v podnikání či obchodní etiky a managementu. Pokud však vezmeme význam slov profesionál-profesionalita v hlubším kontextu, nelze uniknout obecnějším oblastem individuální a sociální etiky, které mají za společného jmenovatele mezilidské

vztahy a postoje člověka k druhým a ke společnosti jako celku. Předporozumění: Text je příspěvkem k úvahám o nepříjemných situacích, s nimiž se čas od času setkáváme například v souvislosti s hromadným neštěstím, s více či méně oprávněnými obavami o vlastní bezpečí či s nabouráním našich každodenních jistot, a zamýšlí se nad mezilidskými vztahy ve světle těchto zpochybnění. Jde o vztahy mezi těmi, kdo si jsou vzájemně blízko, kdo jsou v určitém smyslu na sobě závislí. Například tvrzení, že tento můj soused je zabiják, dokumentuje zjevné rozladění, ztrátu důvěry, jistot, ohrožení – ať již oprávněné, nebo ne. První dojem z takového společenského stavu naznačuje překerní, nevíтанou situaci, jejíž řešení nepříjde nikdy dostatečně včas. Nabídka jistoty, důvěry a bezpečného řešení je vítána. Zůstává otázkou, zda je takováto nabídka oprávněná. Cíle: Cílem článku je zvážit, nakolik mohou být nabídky jistoty a důvěry, které se v okamžicích ztráty bezpečných vztahů mohou objevit, skutečně hodnověrnými nabídkami. A v co je možno nekriticky vkládat důvěru v situacích, kdy jiné formy opory na první i druhý pohled chybí. Tuto otázku směřuji do konkrétních mezilidských vztahů, označovaných jako profesionální. Jsou právě tyto vztahy legitimním zdrojem jistot ve společnosti? Je důvěra, které se tyto profesionální vztahy ve společnosti těší, oprávněná a adekvátní? Hlavní myšlenky: Předpokládám totiž, že alespoň v některých pojetích profesní etiky a především v obecně rozšířeném chápání profesionality se má za to, že professionalismus zvyšuje atmosféru důvěry ve společnosti. Způsob, jak tento pojem užíváme, a představa, kterou máme obvykle s pojmem profesionalita spojenou, také ilustruje, jak málo odvahy v životě prokazujeme, když svěřujeme řadu činností raději do rukou profesionála, i když to není nezbytně nutné. Svědčí o tom ostatně i rozvoj profesionalizace služeb, mnohdy vedený snahou vyloučit cokoliv, co by bylo ve společnosti chápáno jako nepříjemné a nejisté. Domnívám se však, že nikoliv vyloučení nejistoty, ale naopak posílení základní důvěry navzdory všudypřítomným nejistotám každodenního života je podmínkou a předpokladem efektivního professionalismu. S odkazem na inspirativní myšlenky S?rena Kierkegaarda je profesionalita naopak představena v životodárném napětí mezi nárokem společnosti na záruky bezrizikových služeb na jedné straně, a nárokem na iniciativní a tvůrčí prostor zdravotních vztahů na straně druhé. Obecně řečeno, v nejistotě například Kierkegaard vidí základ pro ryzí postoj křesťana. Pokusím se doložit, že i správná funkce profesionality ve společnosti určité riziko a míru nejistoty předpokládá. Posláním professionalismu je pak vůči této nejistotě nepostavit jistotu, ale určitou základní důvěru. Právě tu pak může společnosti professionalismus v jeho plném smyslu slova nabídnout, a to navzdory přetrvávajícím rizikům a nejistotám, jímž se náš každodenní svět, tedy ani profesionalita, stejně nemůže vyhnout. Kritická reflexe: Tento přístup je otevřen řadě námitek. Již samo pojetí profese vzniká jako oborově vymezená společensky prospěšná činnost, jež se vyznačuje standardními výkony, předvídatelností a závazkem spolehlivosti a zodpovědnosti ze strany profesionálů vůči společnosti.? Stav věcí, který takto chápáná profesionální činnost vede, např. že „všude nacházíme opakovaně totéž“?, lze snadno považovat za průvodní jev potvrzující očekávané jistoty, jimiž nás

	globalizovaná společnost ve svém úsilí o efektivitu a neproblematičnost zahrnuje.
Klíčová slova:	profesionalismus – profesní etika – ctnosti – nejistota
Citace:	FISCHER, Ondřej. Profesionalismus a/nebo bázeň a chvění? neboli Profesionalismus jako zdroj životních jistot. Studie a texty Evangelické teologické fakulty. 2019, sv. 32, č. 1-2, s. 5-15.
	Článek ke stažení (pdf)

Kdo ochrání (jejich) lidskou důstojnost?

Autor:	Květoslava Princová
Abstrakt:	Téma a jeho zakotvení: Hlavním cílem humanitární pomoci je ochrana lidské důstojnosti. Téma souvisí s významem humanitární pomoci a jejím vývojem, kdy způsob pomoci ovlivnilo hlavně křesťanství a osvětenství. Humanitární pomoc lze ukotvit v mnoha oborech. V tomto článku se snažím pohlížet na humanitární pomoc z hlediska etiky. Předporozumění: Podnětem k napsání tohoto příspěvku byla migrační vlna 2015 a skutečnost, že mezi mladými Čechy, pomáhajícími na Balkáně, bylo hodně našich studentů. Cílem příspěvku je odpovědět na otázky studentů ohledně ochrany lidských práv migrantů. Hlavní myšlenky: Obrana lidských práv a lidské důstojnosti, kterou považují humanitární pracovníci za svůj hlavní úkol, se v dnešním globálním světě komplikuje, pokud je zbavena náboženských, filozofických a etických ukotvení. Přes všechny problémy s jejich – v podstatě pouze dobrovolným – dodržováním jsou však lidská práva a lidská důstojnost spojené s hodnotami, na kterých se lze mezinárodně shodnout a jejichž dodržování lze sledovat. Kritická reflexe: Problematika humanitární pomoci migrujícím lidem je složitější než humanitární pomoc lidem po přírodních katastrofách. Lidé se v důsledku přírodních katastrof dostávají do velkých existenčních problémů, avšak na rozdíl od migrantů někam patří, jsou součástí sociální sítě i nějakého politického systému, který má vůči nim určité povinnosti. Etické a politické problémy jsou v případě pomoci migrantům složitější. Diskuse zatím není uzavřená.
Klíčová slova:	lidská práva – lidská důstojnost – migrace – humanitární pomoc
Citace:	PRINCOVÁ, Květoslava. Kdo ochrání (jejich) lidskou důstojnost? Studie a texty Evangelické teologické fakulty. 2019, sv. 32, č. 1-2, s. 17-27.
	Článek ke stažení (pdf)

Co kdy jedny potká zlého, želí všichni jako svého – „Vzájemná participace“ v kontextu teologie diakonie

Autor:	Karel Šimr
Abstrakt:	Souhrn Předporozumění: Článek předkládám jako teolog, který usiluje o nahlédnutí tématu participace z perspektivy svého oboru. Uvádím danou problematiku do souvislostí diakonické teologie, která reflektuje solidární praxi v kontextu evangelia a táže se po identitě diakonie v rámci rozmanitých přístupů k pomáhajícímu jednání. Téma a jeho zakotvení: Participace z hlediska pomoci a spolupráce po neštěstích je v českém kontextu zakotvena v oboru Psychosociální krizová spolupráce a v jeho standardech (Standardy psychosociální krizové pomoci a

	<p>spolupráce zaměřené na průběh a výsledek z roku 2010) a reflektována v rámci interdisciplinárního studia Diakoniky, které se započalo na UK ETF v roce 2009. Perspektiva pomoci a spolupráce po neštěstích tvoří východisko následujících úvah. Opírá se o jev tzv. sdílené zasaženosti. Tím se liší například od globálního kontextu materiální chudoby. Cíl příspěvku: Popsat křesťanské souvislosti dnes zdůrazňovaného požadavku participace; poukázat na to, jak dosavadní teologickou reflexi tématu mohou obohatit poznatky psychosociální krizové spolupráce. Hlavní myšlenky: Hlavní přínos příspěvku představuje důraz na „vzájemnou participaci“. V takto pojatém chápání pojmu nejde jen o zvýšení možností účasti „zasažených“ na věcech, které se jich týkají, ale také o „změnu smýšlení“ většiny. Participace jedněch na životě společnosti a participace druhých na zkušenosti první skupiny existují ve vzájemném vztahu. Teologická reflexe, která na základě biblické tradice dává tomuto přístupu hlubší zakotvení, tak představuje významný přínos pro praxi solidárního jednání ve společnosti. Kritická reflexe: Načrtnuté souvislosti představují výzvu pro hlubší zkoumání vztahu sociálně politické perspektivy a individuální motivace stejně jako pro interakci diakonické teologie a reflexe problematiky lidských práv a sociální pomoci. Jako zásadní pro další zkoumání považují otázku, zda a nakolik je možné teologickou skutečnost participace ve smyslu účasti na Kristu a společenství ve víře přenášet do politického života společnosti, neboť plně začleňující společnost zůstává v křesťanském pohledu pro lidskou hříšnost utopii.</p>
Klíčová slova:	diakonie – participace / účast – začlenění – sociální pomoc – sdílená zasaženost
Citace:	ŠIMR, Karel. Co kdy jedny potká zlého, želí všichni jako svého – „Vzájemná participace“ v kontextu teologie diakonie. Studie a texty Evangelické teologické fakulty. 2019, sv. 32, č. 1-2, s. 59-82.
	Článek ke stažení (pdf)

Na hranicích mlha aneb „nová my“ rozmanitých

Autor:	Bohumila Baštecká
Abstrakt:	<p>Souhrn Předporozumění: Dovednost vytvářet „nová my“ je pro absolventy Diakoniky (Komunitní krizové a pastorační práce) povinná. Kolega teolog Karel Šimr se mě v souvislosti s tím zeptal, kde se „nová my“ vzala. Uvědomila jsem si, že jsem toto pojetí v posledních letech porůznu potkávala jako nazrávající odpověď na tříštění společnosti. Sebevymezování menšin a představy o začleňování zvýrazňují zájmy jedné skupiny lidí vůči druhé skupině lidí. Tento vývoj přinesl dobro spravedlnosti a rovnosti: slyšet mohou být i slabé hlasy a moc může být kontrolována („nerozhodujte o nás bez nás“). Na druhou stranu se ukazuje, že sebevymezujících se skupin a identit může být téměř nekonečně mnoho. Obraz společnosti se tříští a závazek vůči společnému – sebezpřekračujícímu blahu – přestává být zřetelný. Přesto máme zkušenost, že stačí přírodní katastrofa, aby se vytvořila náhodná uskupení vyjadřující společnými činy sílu solidarity. Považuji jev „nových my“ za hodný prozkoumání. Téma a jeho zakotvení: Jedna z otázek současného světa zní: Jak spolu všichni budeme žít? V odpovědi na ni vybírám ze zkoumání vnitroskupinových a meziskupinových vztahů z pozice sociální psychologie v kontextu sociálně ekologického</p>

	<p>paradigmatu a jeho praktických aplikací (rovnovážné spolužití, myšlení na všechny, transdisciplinarita). Zárodky těchto přístupů nacházíme vesměs v 70. letech minulého století. Cíle příspěvku: Přiblížit pojetí „nových my“ v souvislostech Psychosociální krizové spolupráce a Komunitní krizové a pastorační práce – Diakoniky. Sledovat (jazykové) podmínky pro tvorbu „nových my“ v uskupeních a společenstvích současnosti. Promýšlet rozmlžené hranice, améboidní rozhraní a překračování hranic u živých systémů. Hlavní myšlenky: Řízený vznik nových my neboli vytvoření sdíleného závazku a sdíleného jazyka ve sdíleném prostoru se může opřít např. o teorii sociální identity nebo o teorii transdisciplinaritu. Potřeba či touha vytvářet (proměnlivá) uskupení s výrazným vědomím vzájemnosti přináší nová zadání. Týkají se např. rozložení moci, které se zobrazuje v jazyce, a povahy sjednocujících úkolů. Kritická reflexe: Transdisciplinarita má v současnosti spíše podobu nové naděje, jak řešit téměř neřešitelné společenské problémy. Možná proto se o jejích přínosech zatím méně pochybuje. Důvodů pro tvorbu „nových my“ (ve smyslu „situačních my“) je v praxi řada. Teorie by těmto společenským potřebám pravděpodobně pomohla vyjasněním témat „začlenění vs. vzájemnost“, „patření a identita vs. politiky příslušnosti a identit“, „dvojitá identita jako stabilizující odpověď na rozmanitost vs. dvojitá identita jako riziko pro stabilitu společnosti“. Zůstává též výzva ke zkoumání hranic (tedy i vlastnictví /moci/) a povahy rozhraní mezi živými systémy včetně hranic a rozhraní v našich vlastních hlavách.</p>
Citace:	BAŠTECKÁ, Bohumila. Na hranicích mlha aneb „nová my“ rozmanitých. Studie a texty Evangelické teologické fakulty. 2019, sv. 32, č. 1-2, s. 83-114.
	Článek ke stažení (pdf)

Rodinná odolnost z pohledu sanace rodiny

Autor:	Alena Rousková
Abstrakt:	<p>Souhrn Předporozumění: Na samém počátku spolupráce s ohroženými rodinami jsem si uvědomila, že způsob života, jakým tyto rodiny žijí, je velmi odlišný od způsobu života střední vrstvy, tedy i od toho mého. Přemýšlela jsem nad tím, jak účelně poskytovat těmto rodinám pomoc a podporu a zároveň neztrácet naději, pokud se rozhodnou žít jinak, než já považuji za dobré. Toto mé přemýšlení se odehrávalo v době, kdy jsem se zabývala tématem ke svojí diplomové práci. Chtěla jsem psát o sanaci rodiny, proto jsem začala studovat odbornou literaturu a všimát si toho, co mě v jednotlivých rodinách zaujalo. Vedla jsem si terénní poznámky a zapisovala si zdánlivě obyčejné věci. Při následné reflexi jsem si povšimla, že u ohrožených rodin vidím nejen funkční mezilidské vztahy, ale také odolnost. Téma rodinné odolnosti mne natolik oslovilo, že jsem se mu začala věnovat podrobněji. Téma a jeho zakotvení: Pojem odolnost se v různých oborech začal užívat a postupně prosazovat od poloviny sedmdesátých let minulého století. V psychologických souvislostech se zájem od odolnosti jedince přesunul časem k odolnosti rodin a komunit. Na přelomu nového tisíciletí dochází ke změně pohledu na rodiny. Přestávají být vnímány jako zdroj problému, zvýrazňovány jsou zdroje a silné stránky a proces odolnosti. Přibližně v téže době se u nás objevuje sanace rodiny jako nástroj podpory rodiny a nový způsob</p>

	<p>sociální práce s rodinou. Cíle příspěvku: Zachytit a ukázat proces rodinné odolnosti na skutečném příběhu rodiny, která vyhledala pomoc v sociálně aktivizační službě pro rodiny s dětmi, v sanaci rodiny. Metodologie: Kazuistika vznikla na základě rozboru dokumentů včetně karty klienta, ve které jsou obsaženy základní informace o rodině, smlouva mezi rodinou a poskytovatelem sociální služby, terénní deník, individuální plány, zápisy ze schůzek, z případových setkání, případové konference a vlastní poznámky z pozorování. Data byla zpracována pomocí dynamického porozumění rodině v její situaci. Zachycuje hodnoty této rodiny, její potřeby, síly, zdroje a strategie zvládání v několika situacích v průběhu několika let z pozice pracovnice sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Hlavní myšlenky příspěvku: Odolnost – včetně odolnosti rodinné – lze nahlížet jako proces obnovy sil a zdrojů navzdory nepříznivé zátěži. Perspektiva odolnosti vyžaduje odpovídající přístup k diagnostice rodiny – z pohledu procesu a z pohledu sil a zdrojů. Kritická reflexe: Na začátku předkládaného příběhu stojí jedna sociální pracovnice OSPOD, a na konci příběhu několik organizací (SAS, OSPOD, SVP, doprovázející organizace pěstounských rodin), které se snaží napravit její rozhodnutí. Můžeme se díky tomu zamýšlet nad českou situací v sanaci rodin: přepečováváme mocensky rodiny odlišného životního stylu, nebo partnersky doprovázíme rodiny, které žijí v mnoha nepříznivých zátěžích, na jejich ztížené životní cestě? Je „klientem“ sanace skutečně rodina ve svém prostředí a se svými specifickými silami a zdroji? Reflektujeme dostatečně naše rozhodovací procesy, které ovlivňují osudy druhých lidí?</p>
Klíčová slova:	rodina – rodinná odolnost – sanace rodiny
Citace:	ROUSKOVÁ, Alena. Rodinná odolnost z pohledu sanace rodiny. Studie a texty Evangelické teologické fakulty. 2019, sv. 32, č. 1-2, s. 115-138.
	Článek ke stažení (pdf)

Může víra v Boha zdůvodnit důvěru v člověka?

Autor:	Ondřej Kolář
Abstrakt:	<p>Souhrn Téma a jeho zakotvení: Důvěra v člověka (či obecně důvěra ve svět) nemá své pevné místo ani v dogmatice, ani v teologické etice. Přestože v mezilidských vztazích hraje zásadní roli, teologicky je „bezdomovcem“. Reformace nově zdůraznila víru v Boha jakožto osobní důvěru a toto rozpoznání později potvrdila také analýza příslušných výrazů v Bibli, avšak důvěra vůči člověku bývá v teologii traktována spíše okrajově, nahodile a nesystematicky. Rozpor mezi důležitou úlohou důvěry v lidském životě a její absencí v kánonu teologických témat signalizuje jistý deficit teologie v reflexi každodenní lidské zkušenosti ve světle křesťanské víry. Předporozumění: Současná krize důvěry volá po teologickém zpracování. Je důvěra v člověka vůbec něco žádoucího? Není dnes naopak „na pořadu dne“ zvýšená ostražitost? Cíl příspěvku: Sdělit přesvědčení, že důvěra ve svět nevychází z inherentní důvěryhodnosti člověka. Vyplývá z víry, že jsme navzdory hříchu nevypadli z Božích rukou a že Kristus zvítězil nad mocnostmi zla. Hlavní myšlenky: V Bibli je důvěra ambivalentním pojmem. Na jedné straně bibličtí pisatelé varují před spoléháním na člověka a jeho schopnosti a Boha pokládají za toho</p>

	jediného důvěryhodného. Na druhé straně Ježíš zve k lásce a odpuštění, k němuž jistě patří také obnova důvěry, ujišťuje o Boží dobrotě nesoucí svět a zdůvodňuje důvěru v něj. Ve světě porušeném lidským hříchem nelze hlásat bezmeznou důvěru, ale je možné a nutné ji trpělivě budovat. Kritická reflexe: Článek zůstává spíš náčrtem komplexní problematiky, která by vyžadovala podrobnější pojednání.
Klíčová slova:	důvěra – teologická antropologie – víra v Boha – strach
Citace:	KOLÁŘ, Ondřej. Může víra v Boha zdůvodnit důvěru v člověka? Studie a texty Evangelické teologické fakulty. 2019, sv. 32, č. 1-2, s. 143-153.
	Článek ke stažení (pdf)